

M E S O S Disiplinlerarası Ortaçağ Çalışmaları Dergisi
The Journal of Interdisciplinary Medieval Studies

Karolus'un Ölümüne Ağıt

Yazar/Author: Erdiñç OFLİ

Kaynak/Source: *Mesos: Disiplinlerarası Ortaçağ Çalışmaları Dergisi*, V, 75-83

Doi: 10.5281/zenodo.10339739

Makale Türü: Çeviri Makale

Geliş Tarihi: 25 Ağustos 2023; Kabul Tarihi:28 Kasım 2023

MESOS Disiplinlerarası Ortaçağ Çalışmaları Dergisi içinde yayımlanan tüm yazılar kamunun kullanımına açıktır; serbestçe, ücretsiz biçimde, yayıncıdan ve yazar(lar)dan izin alınmaksızın okunabilir, kaynak gösterilmesi şartıyla indirilebilir, dağıtılabılır ve kullanılabilir.

KAROLUS'UN ÖLÜMÜNE AĞIT – *PLANCTUS DE OBITU KAROLI*

**LAMENT ON THE DEATH OF KAROLUS- *PLANCTUS DE OBITU
KAROLI***

Erdinç OFLİ*

* Doktora Öğrencisi. Bilkent Üniversitesi, Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Bölümü, Ankara/Türkiye,
erdinc.ofli@bilkent.edu.tr | ORCID: 0000-0002-6892-5152.

Özet

Karolus Magnus (Charlemagne, 768-814), Ortaçağ Avrupa tarihinin en önemli siyasi şahsiyetlerinden bir tanesi olarak gerek kendi döneminde gerek ölümünü takip eden yüzyıllarda Ortaçağ Avrupa yazın dünyasındaki anlatılarda ön plana çıkmıştır. İmparatorluğa kadar uzanan politik kariyeri, Ortaçağ boyunca pek çok esere konu olmuştur. Bu çalışmada Karolus'un 814 yılındaki ölümüne ithafen yazılmış olan *Planctus De Obitu Karoli* (Karolus'un Ölümüne Ağıt) isimli eser incelenmiş ve Türkçeye çevrilmiştir. Bu kısa *ağıt* (planctus), bir hükümdar olarak Karolus'un Avrupa ve Hıristiyan dünyası üzerindeki etkisine ve ölümünün yol açtığı büyük üzüntüye dikkat çekerken, dinî ve siyasi referanslarıyla da gelecek yüzyıllardaki "Karolus Magnus" algısının şekilleniş sürecine dair değerli atıflar barındırır.

Anahtar Kelimeler: Karolus Magnus, Franklar, *planctus*, Karolenjler, Karolenj yazını

Abstract

As one of the most important political leaders in the history of medieval Europe, Karolus Magnus (Charlemagne, 768-814) was a prominent figure in medieval literary narratives both in his own time and in the centuries following his death. His political career, which saw him rise to the rank of emperor, was the subject of many works throughout the Middle Ages. In this study, the *Planctus De Obitu Karoli* (Lament on the Death of Karolus), which was written for the death of Karolus in 814, was analysed and translated into Turkish. This short *lament* (planctus) draws attention to the profound influence of Karolus Magnus as a ruler on Europe and the Christian world, as well as to the great sadness caused by his death, and with its religious and political references it also contains valuable clues for the construction of the image of Karolus Magnus in the centuries to come.

Keywords: Karolus Magnus, Franks, *planctus*, Carolingians, Carolingian literature

GİRİŞ

Karolus Magnus (768-814) ya da –modern literatürde sıklıkla tercih edildiği şekliyle– Charlemagne, Avrupa tarihinin en önemli siyasi figürlerinden bir tanesidir. Onun hayatını incelemek, genel anlamda modern Avrupa'nın siyasi haritasının kökenlerini incelemek demektir. Gerek kendi döneminde gerek sonraki yüzyıllarda onun hakkında kaleme alınmış olan eserler, bir idareci olarak Karolus'un Ortaçağ Avrupa yazınında ne denli önemli bir konuma sahip olduğunu açık bir şekilde göstermektedirler. Yaklaşık 814 yılında kaleme alınmış olan ve bu çalışmada *Karolus'un Ölümüne Ağıt* başlığıyla Türkçeye çevrilen *Planctus De Obitu Karoli* isimli eser de onun kendi döneminde nasıl değerlendirildiğine dair önemli mesajlar içermektedir.

Karolus'un sahip olduğu iktidarın siyasi kökenleri ve onun bu kökenlerin üzerine inşa ettiği politik kariyeri, oldukça inişli çıkışlı bir sürecin ürünüdür. Öncelikle Karolus, Karolenj Hanedanı'na mensup bir Frank kralıydı. Bu hanedan, beşinci yüzyılın sonlarından 751 yılına değin Frankları yönetmiş olan Merovenj Hanedanı'nı tasfiye etmiş ve ardından Frank Krallığı'nın (*Regnum Francorum*) başına geçmişti¹. Buna bağlı olarak Karolenjler, iktidarlarında sürekli olarak geçmiş hanedanın tasfiyesinin meşruluğunu ön plana çıkarma ve böylece sahip oldukları yönetim erkini sağlam temeller üzerine oturtma çabasındaydılar². Karolus, işte böylesi bir siyasi arka plan içerisinde krallık yapmıştı. Karolenj ailesine mensup ilk kral olan babası III. Pippinus'un (751-768) ölümünün ardından kardeşi Karlomannus (768-771) ile birlikte tahta geçen Karolus, 771 yılında tahtın tek sahibi olmuştu³. Krallığı boyunca Saksonlarla, Langobardlarla, Avarlarla ve Endülüs Müslümanları ile mücadele edilmiş ve devletin sınırları epeyce genişletilmişti⁴. Kendisi Abbâsi Halifesi Hârûnürreşid ile olduğu gibi genel olarak hükümdar imajını olumlu etkileyen bazı önemli diplomatik ilişkilerde de bulunmuştu⁵. Bu başarılı politikalar, kendisinin 800 yılında Papa III. Leo'nun huzurunda aldığı *imperator* ve *Augustus* unvanları ile de âdeta taçlanmıştı⁶.

Karolus bu süreçte sahip olduğu sorumluluğun farkına vararak yalnızca siyasi değil, edebî anlamda da oldukça önemli atılımlar yapılmasına öncülük etmişti: Kendisi Avrupa'nın pek çok bölgesinden önemli din adamlarını ve yazarları himayesi altına almış; krallığında özellikle klasik yazın kültürünün korunması, Latincenin daha doğru bir şekilde kullanılması,

¹ Merovenjlerin son dönemi ve Karolenjlerin idareyi ele geçirme süreçlerine dair bkz. Pierre Riché, *Les Carolingiens: Une famille qui fit l'Europe* (Paris: Hachette 1983), 23-86; Rosamond McKitterick, *The Frankish Kingdoms under the Carolingians 751- 987* (London - New York: Longman 1983), 16-38; Ian N. Wood, *The Merovingian Kingdoms 450-751* (London: Longman, 1994), 255-292; Paul Fouracre, *The Age of Charles Martel* (London: Longman, 2000).

² Bu propagandist yaklaşım, kaçınılmaz olarak en çok yazın dünyasında kendisini göstermekteydi. Karolenj yazını ve bu yazın geleneğinin propagandist temeldeki inşası üzerine genel değerlendirmeler için bkz. Richard A. Gerberding, *The Rise of the Carolingians and the 'Liber Historiae Francorum'* (Oxford: Clarendon Press, 1987); Rosamond McKitterick, *The Carolingians and the Written World* (Cambridge: Cambridge University Press, 1989); Rosamond McKitterick, *History and Memory in the Carolingian World* (Cambridge: Cambridge University Press, 2004); Marios Costambeys vd., *The Carolingian World* (Cambridge: Cambridge University Press, 2011), 31-34.

³ *Annales Regni Francorum*, ed. F. Kurze, Monumenta Germaniae Historica, Scriptores rerum Germanicarum in usum scholarum separatim editi, VI, (Hannoverae: Hahn, 1895), s.a. 768, 771. Krş. Riché, *Les Carolingiens*, 104-106.

⁴ Karolus'un bahsi geçen askeri faaliyetlerine dair bkz. Riché, *Les Carolingiens*, 116-137; Samu Szádeczky-Kardoss, "The Avars", *The Cambridge History of Early Inner Asia*, ed. Denis Sinor, (Cambridge: Cambridge University Press, 1990), 216-220; Bernard S. Bachrach, *Charlemagne's Early Campaigns (768-777): A Diplomatic and Military Analysis* (Leiden: Brill, 2013); Philippe Sénac, *Charlemagne et Mahomet: en Espagne (VIIIe-LX siècles)* (Paris: Gallimard 2015), 109-174.

⁵ *Annales Regni Francorum*, s.a. 801, 802, 806, 807; Einhardus, *Vita Karoli Magni*, ed. O. Holder-Egger, Monumenta Germaniae Historica, Scriptores rerum Germanicarum in usum scholarum separatim editi, XXV, (Hannoverae et Lipsiae, Hahn, 1911), 19-20; Notker Balbulus, *Gesta Karoli Magni imperatoris*, ed. H. F. Haefele, Monumenta Germaniae Historica, Scriptores rerum Germanicarum, Nova series, XII, (Berlin: Weidmannsche Verlagsbuchhandlung, 1959), II: 8, 9. Krş. Philippe Sénac "Les carolingiens et le califat abbaside (VIIIe -IXe siècles)", *Studia Islamica* 95, 2002: 37-56; Erdiç Ofli, *Karolenj Dönemi Tarihyazınında Müslümanların Temsili (VIII. ve IX. Yüzyıllar)*, Yüksek Lisans Tezi (İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi 2022), 81-93.

⁶ *Annales Regni Francorum*, s.a. 801; Einhardus, *Vita Karoli*, 32-33. Krş. Riché, *Les Carolingiens*, 138-145; McKitterick, *The Frankish Kingdoms under the Carolingians*, 70-72; Roger Collins, *Charlemagne* (Basingstoke - London: Macmillan, 1998), 141-159.

eğitimin geliştirilmesi ve kilise reformları gibi konularda önemli girişimlerde bulunmuştu⁷. Tüm bunlara bağlı olarak Karolus'un hem kendi döneminde hem de ölümünü takip eden yüzyıllarda son derece değer verilen bir hükümdar olduğu ve yazın dünyasında adına destanlar yazılan bir şahsiyete dönüştüğü görülmektedir⁸. Bu çalışmada ele alınan *Planctus De Obitu Karoli* (Karolus'un Ölümüne Ağıt) adlı eser de onun 814 yılındaki ölümünün yazın dünyasında ve toplumda nasıl karşılandığının anlaşılması açısından son derece önemlidir.

Öncelikle *planctus*, yani *ağıt* sözcüğü, önemli bir şahsiyetin ölümü ya da yaşanan acı bir olayın hatırası üzerine kaleme alınan şiir anlamına gelir. Bu tür şiirlerin bestelenip söylendiği de bilinmektedir. Örneğin X. yüzyıla ait olan "Paris, Bibliothèque nationale de France (BnF), Latin 1154" el yazmasındaki *Planctus De Obitu Karoli* adlı eserin kopyasının ilk kısımlarında notalandırma yapıldığı görülür⁹. Bu durum, eserin kaleme alındığı IX. yüzyılın başlarında bestelenip söylendiğine dair bir işaret olarak yorumlanabilir.

Eserin kim tarafından kaleme alındığına dair ise kesin bir bilgi mevcut değildir. Öncelikle bu ağıt, ilk olarak 1617 yılında Christopher Brouwer'in editörlüğünü yaptığı ve Hrabanus Maurus'un (ö. 856) şiirlerini ihtiva eden bir eserde *Hymnus Columbani ad Andream Episcopu De Obitu Karoli* (Columbanus'un Karolus'un Ölümü Üzerine Piskopos Andrea'ya [yazdığı] Bir Hymnus) başlığıyla yayımlanmıştır¹⁰. Bazı araştırmacılar bu başlığa bağlı olarak eserin Saint-Trondlu Columbanus (IX. yüzyılın ortalarında öldüğü tahmin edilmektedir) tarafından kaleme alındığını düşünmüştür¹¹. Ancak görünen o ki Brouwer, muhtemelen eserin 17. kuplesinde bulunan Columbanus ismine ithafen böyle bir başlık tercihinde bulunmuştur. Ek olarak eser boyunca kendisine birinci tekil şahıs olarak (*mih*) hitap eden yazarın 17. kuplede Columbanus'a üçüncü tekil şahıs fiil çekimiyle atıf yapması da onun "Columbanus" ismiyle kendisinden bahsetmediğini gösteriyor olmalıdır¹². Bu çıkarıma bağlı olarak bahsi geçen kişinin Saint-Trondlu Columbanus değil, esasen ünlü misyoner ve din adamı Aziz Columbanus¹³ (ö. 615) olduğuna ve eserin Aziz Columbanus tarafından Kuzey *Italia*'da kurulan Bobbio Manastırı'nda kaleme alındığına dair görüşler ortaya atılmıştır¹⁴. Yani yazar, bahsi geçen mısralarda muhtemelen Aziz Columbanus'un şahsında Bobbio Manastırı'na atıf yapmakta ve Columbanus'un üzüntüsünü betimleyerek aslında manastırdaki üzüntüyü okuyucuya aktarmak istemektedir¹⁵. Sonuç olarak bu eser, Aziz Columbanus tarafından kurulan ve Karolus'un da desteklediği manastırlardan birisi olan¹⁶ Bobbio Manastırı'nda kaleme alınmış olabilir.

Eserin yapısına ve içeriğine bakıldığında ise ilk olarak göze çarpan şey, şiir boyunca her iki mısradan sonra "Heu mihi misero! (Yazık ben biçareye!)" nakaratının tekrar

⁷ Bu dönem literatürde *Karolenj Rönesansı* olarak da adlandırılır. Tafsilat için bkz. G. W. Trompf, "The Concept of the Carolingian Renaissance", *Journal of the History of Ideas* 34/1, 1973: 3-26; Michel Sot, "La première renaissance carolingienne: échanges d'hommes, d'ouvrages et de savoirs", *Actes des congrès de la Société des historiens médiévistes de l'enseignement supérieur public* 32, 2001: 23-40.

⁸ Tafsilat için bkz. *The Charlemagne Legend in Medieval Latin Texts*, ed. William J. Purkis vd., (Cambridge: D. S. Brewer, 2016).

⁹ Bkz. Paris, BnF, lat. 1154, fol. 132r. Bahsi geçen el yazmasına dair tafsilat için bkz. *Bibliothèque nationale: Catalogue général des manuscrits latins*, I, ed. Ph. Lauer, (Paris: Bibliothèque nationale, 1939), 421-422; Sam Barrett, "Music and Writing: On the Compilation of Paris Bibliothèque Nationale lat. 1154", *Early Music History* 16, 1997: 55-96.

¹⁰ Hrabanus Mauri ex magistro et Fuldensi abbate archiepiscopi Moguntini: *Poemata de diversis*, ed. C. Brouwer, (Moguntiae, B. Gualtheri, 1617), 85.

¹¹ McKitterick, *The Carolingians and the Written World*, 229-230.

¹² H. Löwe, "Columbanus und Fidolius", *Deutsches Archiv für Erforschung des Mittelalters* 37, 1981: 3; Michael W. Herren, "Some Quantitative Poems Attributed to Columbanus of Bobbio", *Poetry and Philosophy in the Middle Ages: A Festschrift for Peter Dronke*, ed. John Marenbon, (Leiden – Boston – Köln: Brill 2000), 101.

¹³ Aziz Columbanus ve faaliyetleri hakkında bkz. *Columbanus and Merovingian monasticism*, ed. Howard B. Clarke vd., (Oxford: British Archaeological Reports, 1981).

¹⁴ Peter Godman, *Poetry of the Carolingian Renaissance* (London: Duckworth, 1985), 32.

¹⁵ Godman, *Poetry of the Carolingian Renaissance*, 210-211.

¹⁶ Löwe, "Columbanus und Fidolius", 3-4; Rosamond McKitterick *Charlemagne: The Formation of a European Identity* (Cambridge: Cambridge University Press, 2008), 210.

edildiğidir. Ancak esasen bu nakaratlar, bazı durumlarda halihazırda birbirine bağlı olan cümleleri ayırma amacı da taşır¹⁷. Örneğin:

17. Ey Columbanus, akıtma göz yaşlarını,
onun için dua et Efendi'ye.
Yazık ben biçareye!

18. Böylece herkesin babası, merhametli Efendi,
ona bir yer bahşetsin en görkemlisinden.
Yazık ben biçareye!

Ağıtın içeriğine bakıldığında diğer bazı kaynaklarla mukayese edilebilecek alıntıların ya da atıfların bulunduğu görülür. Örneğin eserin başlangıç cümlesi, önemli Hıristiyan şairlerden biri olan Coelius Sedulius'un (V. yüzyılın ilk yarısı) bir *hymnus*undan alınmıştır¹⁸; 9. kupleye bakıldığında ise Karolus'un mezarında bulunan bir yazıttan bahsedildiği görülür. Bu yazıtta dair atıf yapan bir diğer önemli yazar, Karolus'un çağdaşı olan Einhardus'tur (ö. 840) ve onun yazdığı Karolus Magnus'un biyografisinde Karolus'un mezar taşındaki yazıtın üzerinde yazılanlar şöyle aktarılır: "Bu mezarın altında Frank Krallığı'nı asilce genişletmiş ve kırk yedi yıl boyunca huzurla krallık yapmış olan büyük ve Ortodoks İmparator Karolus'un bedeni gömüldür. Kendisi yetmişli yaşlarında, M.S. 814 yılında, yedinci vergi döneminde, 28 Ocak günü öldü."¹⁹

Anonim bir şair tarafından yazılan *Planctus De Obitu Karoli* (Karolus'un Ölümüne Ağıt) adlı eser genel açıdan bir hükümdar portresi sunar ve eser boyunca Karolus'un ölümünün yarattığı üzüntünün ne denli yıkıcı olduğuna ve bu üzüntünün topyekûn tüm Hıristiyan dünyası tarafından nasıl hissedildiğine vurgu yapılır. Ayrıca eklenen dini referanslar da anlatıyı oldukça canlı kılar. Ek olarak *Francia* ile birlikte Roma'ya ve *Italia*'ya yapılan atıflar da önemlidir. Daha önce de vurgulandığı gibi eser, muhtemelen Kuzey *Italia*'da bulunan Bobbio Manastırı'nda kaleme alınmıştır. Yani eserin anonim şairinin özellikle *Italia*'yı anması, oldukça anlaşılır bir durumdur. Ayrıca Karolus, yine daha önce belirtildiği gibi Langobardlarla savaşmış ve onların *Italia*'daki siyasi varlıklarına son vererek *rex Langobardorum* (Langobardların Kralı) unvanını edinmiştir²⁰. Yani kendisi erken Ortaçağ *Italia*'sı için oldukça önemli bir siyasi figürdür. Roma'ya yapılan atıf da aynı şekilde arkasında önemli bir anlam barındırır. Öncelikle ağıt boyunca Aquisgranum (Aachen) ve Roma olmak üzere yalnızca iki şehre atıf yapılmıştır: Bunlardan ilki, bizzat Karolus'un yönetim merkezi ve gömüldüğü yerd. Yani Aquisgranum, onun hatırasının yaşayacağı yegâne şehirdi. İkincisi Roma ise onun *imperator*, yani Papalık eliyle Roma imparatorlarının varisi ilan edildiği yerd. Bu bilgilerin ışığında şairin özellikle bu iki şehri anarak aslında okuyuculara/dinleyicilere Karolus'un siyasi yaşamını özetlemiş olduğu söylenebilir. Sonuç olarak kısa olmasına rağmen *Karolus'un Ölümüne Ağıt* adlı eser, bir Ortaçağ hükümdarının çağdaşı olduğu insanların aklında nasıl bir imaj yarattığının anlaşılması açısından son derece önemlidir.

Eserin Türkçe çevirisi için Ernst Dümmler'in editörlüğünde hazırlanan ve *Monumenta Germaniae Historica* külliyyatının *Poetae Latini Aevi Carolini* serisinin birinci cildinde yayımlanan edisyon kullanılmıştır²¹.

¹⁷ Godman, *Poetry of the Carolingian Renaissance*, 207.

¹⁸ Bkz. Coelius Sedulius, *Hymni* ed. I. Huemer, *Sedulii Opera Omnia, Corpus Scriptorum Ecclesiasticorum Latinorum*, X, (Wien: Österreichische Akademie Wissenschaften, 2007), 163: "A solis ortus cardine, adusque terrae limitem".

¹⁹ Einhardus, *Vita Karoli*, 35-36: "SUB HOC CONDITORIO SITUM EST CORPUS KAROLI MAGNI ATQUE ORTHODOXI IMPERATORIS, QUI REGNUM FRANCORUM NOBILITER AMPLIAVIT ET PER ANNOS XLVII FELICITER REXIT. DECESSIT SEPTUAGENARIUS ANNO [DOMINI DCCCXIII], INDICTIONE [VII], V. KAL. FEBR."

²⁰ *Annales Regni Francorum*, s.a. 774. Krş. McKitterick, *Charlemagne*, 42-43.

²¹ *Planctus De Obitu Karoli*, ed. E. Dümmler, *Monumenta Germaniae Historica, Poetae Latini Aevi Carolini*, I, (Berolini: Apud Weidmannos, 1881), 434-436.

PLANCTUS DE OBITU KAROLI

1. A solis ortu usque ad occidua
littora maris planctus pulsat pectora.
Heu mihi misero!

2. Ultra marina agmina tristitia
tetigit ingens cum merore nimio.
Heu mihi misero!

3. Franci, Romani atque cuncti creduli
luctu punguntur et magna molestia.
Heu mihi misero!

4. Infantes, senes, gloriosi praesules,
matrone plangunt detrimentum Caesaris.
Heu mihi misero!

5. Iamiam non cessant lacrimarum
flumina,
nam plangit orbis interitum Karoli:
Heu mihi misero!

6. Pater communis orfanorum omnium,
peregrinorum, viduarum, virginum,
Heu mihi misero!

7. Christe, caelorum qui gubernas
agmina,
tuo in regno da requiem Karolo.
Heu mihi misero!

KAROLUS'UN ÖLÜMÜNE AĞIT

1. Güneşin doğuşundan batı
kıyılarına kadar denizin, dövüyor
göğüsleri bir ağıt.
Yazık ben biçareye!

2. Ötesine deniz kıyılarının
ulaştı büyük bir keder, büyük bir
hüzünle.
Yazık ben biçareye!

3. Franklar, Romalılar ve dahî tüm
inançlılar,
mahvolurlar bu keder ve tarifsiz
üzüntüyle.
Yazık ben biçareye!

4. Çocuklar, ihtiyarlar, şanlı başrahipler²²
ve
hanımefendiler, yas tutarlar Caesar'ın
vefatına.
Yazık ben biçareye!

5. Akar şimdi durmaksızın gözyaşı
nehirleri,
zira yas tutmakta bu dünya Karolus'un
ölümüne.
Yazık ben biçareye!

6. Babası tüm yetimlerin,
hacıların, dulların ve genç kızların.
Yazık ben biçareye!

7. Ey [İsa] Mesih, sen ki yönetensin
cennettekileri,
krallığında huzur bahşet Karolus'a.
Yazık ben biçareye!

²² Klasik Latince kelime anlamı olarak "Dini bir tören alayının ya da gösterinin başındaki dansçı" manasına gelen "praesul, praesulis" [prae- + -sul (salio "zıplamak, sıçramak")] kelimesi, aynı zamanda törenlerde dans ettikleri bilinen ve "Sali" olarak anılan Mars rahiplerinin liderini nitelemek için de

kullanılmaktaydı. Ancak Ortaçağ literatürüne baktığımızda aynı kelimenin genellikle "başrahip" manasında kullanıldığı görülür. Bkz. Oxford Latin Dictionary 2012, s.v. "Praesul"; Mediae Latinitatis Lexicon Minus 1976, s.v. "Praesul".

8. Hoc poscunt omnes fideles et creduli,
hoc sancti senes, viduae et virgines.
Heu mihi misero!

9. Imperatorem iam serenum Karolum
telluris tegit titulatus tumulus.
Heu mihi misero!

10. Spiritus sanctus, qui gubernat omnia,
animam suam exaltet in requiem.
Heu mihi misero!

11. Vae tibi Roma Romanoque populo
amisso summo glorioso Karolo.
Heu mihi misero!

12. Vae tibi sola, formonsa Italia,
cunctisque tuis tam honestis urbibus.
Heu mihi misero!

13. Francia diras perpessa iniurias
nullum iam talem dolorem sustinuit:
Heu mihi misero!

14. Quando augustum facundumque
Karolum
in Aquisgrani glebis terrae tradidit.
Heu mihi misero!

8. Budur dileği tüm o iman edenlerin,
inançlıların,
aziz ihtiyarların, dulların ve genç
kızların.
Yazık ben biçareye!

9. Artık yüce İmparator Karolus'u
mezar kaplıyor toprak altında, üzerinde
bir yazıtla.
Yazık ben biçareye!

10. Her şeyi yöneten Kutsal Ruh,
huzura kavuştursun onun ruhunu.
Yazık ben biçareye!

11. Vah sana Roma ve pek şanlı
Karolus'u
yitiren Roma halkına.
Yazık ben biçareye!

12. Vah sana eşsiz güzellikteki *Italia*,
ve tüm o yüce şehirlerine.
Yazık ben biçareye!

13. Korkunç sıkıntılara göğüs germiş
olan *Francia*,
hiçbir vakit tecrübe etmedi böylesi bir
acıyı.
Yazık ben biçareye!

14. *Augustus*u, o zarif Karolus'u
toprağa verdiğinde Aquisgranum'da
[Aachen]
Yazık ben biçareye!

15. Nox mihi dira iam retulit somnia,
diesque clara non adduxit lumina.
Heu mihi misero!

16. Quae cuncti orbis christiani populi
vexit ad mortem uenerandum principem.
Heu mihi misero!

17. O Columbane, stringe tuas lacrimas,
precesque funde pro illo ad dominum.
Heu mihi misero!

18. Pater cunctorum, misericors
dominus,
ut illi donet locum splendidissimum.
Heu mihi misero!

19. O deus cunctae humanae militiae
atque caelorum, infernorum domine.
Heu mihi misero!

20. In sancta sede cum tuis apostolis
suscipe pium, o tu Christe, Karolum.
Heu mihi misero!

15. Gece, korkunç kabuslar getirdi bana;
gün ise doğdu parlak ışıltıları olmaksızın.
Yazık ben biçareye!

16. O gün ki, tüm Hıristiyan halkların
nazarında,
ölüme götürdü saygıdeğer *princepsi*.
Yazık ben biçareye!

17. Ey Columbanus, akıtma göz
yaşlarını,
onun için dua et Efendi'ye.
Yazık ben biçareye!

18. Böylece herkesin babası, merhametli
Efendi,
ona bir yer bahşetsin en görkemlisinden.
Yazık ben biçareye!

19. Ey tüm insanlık ordusunun
ve göklerin Tanrısı, ey cehennemin
efendisi.
Yazık ben biçareye!

20. Ey [İsa] Mesih, havarilerinle
bulunduğun kutsal ikametgahına
kabul et dindar Karolus'u.
Yazık ben biçareye!

BİBLİYOGRAFYA

Ana Kaynaklar

Annales Regni Francorum, ed. F. Kurze, Monumenta Germaniae Historica, Scriptores rerum Germanicarum in usum scholarum sepratum editi, VI, (Hannoverae: Hahn, 1895).

Coelius Sedulius, Sedulii Opera Omnia, ed. I. Huemer, Corpus Scriptorum Ecclesiasticorum Latinorum, X, (Wien: Österreichische Akademie Wissenschaften, 2007), 153-168.

Einhardus, Vita Karoli Magni, ed. O. Holder-Egger, Monumenta Germaniae Historica, Scriptores rerum Germanicarum in usum scholarum sepratum editi, XXV, (Hannoverae et Lipsiae: Hahn, 1911).

Notker Balbulus, Gesta Karoli Magni imperatoris, ed. H. F. Haefele, Monumenta Germaniae Historica, Nova series, XII, (Berlin: Weidmannsche Verlagsbuchhandlung, 1959).

Modern Literatür

Bachrach, Bernard S. Charlemagne's Early Campaigns (768–777): A Diplomatic and Military Analysis (Leiden: Brill, 2013).

Barrett, Sam. "Music and Writing: On the Compilation of Paris Bibliothèque Nationale lat. 1154", Early Music History XVI, 1997: 55-96.

Brouwer, Christopher (ed.). Hrabani Mauri ex magistro et Fuldensi abbate archiepiscopi Moguntini: Poemata de diversis (Moguntiae 1617).

Collins, Roger. Charlemagne (Basingstoke - London: Macmillan, 1998).

Costambeys, Marios vd. The Carolingian World (Cambridge: Cambridge University Press, 2011).

Fouracre, Paul. The Age of Charles Martel (London: Longman, 2000).

Gerberding, Richard A. The Rise of the Carolingians and the 'Liber Historiae Francorum' (Oxford: Clarendon Press, 1987).

Glare, P. G. W. (ed.). Oxford Latin Dictionary (Second edition), (Oxford: Oxford University Press, 2012).

Godman, Peter. *Poetry of the Carolingian Renaissance* (London: Duckworth, 1985).

Herren, Michael W. "Some Quantitative Poems Attributed to Columbanus of Bobbio", *Poetry and Philosophy in the Middle Ages: A Festschrift for Peter Dronke*, ed. John Marenbon, (Leiden – Boston – Köln: Brill 2000), 99-112.

Howard B. Clarke vd. (ed.). *Columbanus and Merovingian monasticism* (Oxford: British Archaeological Reports 1981).

Lauer, Ph. (ed.). *Bibliothèque nationale: Catalogue général des manuscrits latins, I* (Paris: Bibliothèque nationale, 1939).

Löwe, H. "Columbanus und Fidolius", *Deutsches Archiv für Erforschung des Mittelalters* 37, 1981: 1-14.

McKitterick, Rosamond. *Charlemagne: The Formation of a European Identity* (Cambridge: Cambridge University Press, 2008).

McKitterick, Rosamond. *History and Memory in the Carolingian World* (Cambridge: Cambridge University Press, 2004).

McKitterick, Rosamond. *The Carolingians and the Written World* (Cambridge: Cambridge University Press, 1989).

McKitterick, Rosamond. *The Frankish Kingdoms under the Carolingians 751- 987* (London - New York: Longman 1983).

Niermeyer, J. F. (ed.). *Mediae Latinitatis Lexicon Minus: Lexique latin Médiéval – Français/Anglais - A Medieval Latin – French/English Dictionary* (Leiden: Brill, 1976).

Ofli, Erdinç. *Karolenj Dönemi Tarihyazımında Müslümanların Tensili (VIII. ve IX. Yüzyıllar)*, Yüksek Lisans Tezi (İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, 2022).

Purkis, William J. vd. (ed.). *The Charlemagne Legend in Medieval Latin Texts*, (Cambridge: D. S. Brewer, 2016).

Riché, Pierre. *Les Carolingiens: Une famille qui fit l'Europe* (Paris: Hachette 1983).

Sénac, Philippe. "Les carolingiens et le califat abbaside (VIIIe -IXe siècles)", *Studia Islamica* 95, 2002: 37-56.

Sénac, Philippe. *Charlemagne et Mahomet: en Espagne (VIIIe-IX siècles)* (Paris: Gallimard, 2015).

Sot, Michel. “La première renaissance carolingienne: échanges d'hommes, d'ouvrages et de savoirs”, Actes des congrès de la Société des historiens médiévistes de l'enseignement supérieur public 32, 2001: 23- 40.

Szádeczky-Kardoss, Samu. “The Avars”, The Cambridge History of Early Inner Asia, ed. Denis Sinor, (Cambridge: Cambridge University Press, 1990), 206-228.

Trompf, G. W. “The Concept of the Carolingian Renaissance”, Journal of the History of Ideas 34/1, 1973: 3-26.

Wood, Ian N. The Merovingian Kingdoms 450–751 (London: Longman, 1994).